

Slovenski dom

Štev. 128

V Ljubljani, petek, 6. junija 1941-XIX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Enotnost italijanskih in madžarskih ciljev in stališč do vseh skupnih vprašanj

Izjava madžarskega ministrskega predsednika pred odhodom iz Rima

Rim, 6. junija. s. Predsednik madžarske vlade Bardossy je bil včeraj s svojim spremstvom sprejet pri sv. očetu Piju XII, potem pa je obiskal vatikanskega državnega tajnika msgr. Maglionija. Popoldne je obiskal Tivoli ter si ogledal Rim, zlasti najpomembnejša nova javna tla. Proti večeru je sprejel vatikanskega državnega tajnika msgr. Maglionija, zvečer pa se je udeležil pojedine, ki jo je priredil madžarski poslanik v Rimu.

Ob 23 je odpotoval iz Rima. Navzlic pozni uri se je zbrala velika množica in se navdušeno poslavljala od visokega gosta, katerega je na postajo spremljal zunanji minister grof Ciano. Na ostijski postaji je Bardossy med manifestacijami množice pregledal častno četo, pozdravil zastavo ter se potem razgovorjal z zastopniki oblasti in strankarskimi dostojanstveniki. Preden je stopil v vlak, se je še nekaj časa razgovorjal z grofom Ciano. Slovo med obema je bilo kar najprijetnejše.

Danes bo predsednik madžarske vlade zasebno ostal v Firenci.

Pred odhodom je dal Bardossy agenciji Stefani naslednjo izjavo.

»Strečen sem, da sem mogel nekaj časa, čeprav kratko, biti na prijateljski italijanski zemlji. Komaj dobi besedi, vrednih, da izrazijo veličastni vtis, ki sem ga dobil in ki me je prevzel med bivanjem v Rimu. Od prihoda sem okoli sebe čutil manifestacije kar najbolj prijateljske gostoljubnosti, ki je dobila višek v Rimu, kjer sem bil sprejet kar najtopleje in najprijetneje.

Ko sem s Kapitola, simboličnega središča

italijanskega Imperija, gledal ponosne ostanke rimskega Foru, so se mi v duši mešali spomini na veliko preteklost s prividom ponosnih pridobitev, ki jih je ustvarila današnja Italija pod vodstvom svojega genialnega Duceja. Te trenutke sem čutil, da je duh starodavnega rimskega cesarstva vstal in da je oživilen v Mussolinijevem Rimu.

Ti duhovni vtisi so bili potrjeni in izpopolnjeni po pogovorih, ki sem jih imel z Ducejem in z grofom Ciano. Z zadovoljstvom vidim, da Italija hodi z zanesljivimi in odločnimi koraki proti svoji veliki bodočnosti in sem čez vse zadovoljen, da morem znova ugotoviti, da so cilji Italije in Madžarske ter stališča glede skupnih vprašanj v popolnem soglasju, kakor ga narekuje zgodovinsko prijateljstvo in pa duh trojne zveze.

Perfetta identità dei fini e dei punti di vista tra l'Italia e l'Ungheria

Dichiarazione del Presidente del Governo ungherese prima della partenza da Roma

Roma, 6. giugno. L'Ece. Ladislao De Bardossy Presidente del consiglio dei ministri e ministro degli esteri di Ungheria ha fatto all'Agenzia Stefani le seguenti dichiarazioni: Sono felice di aver potuto trascorrere sia pure un breve periodo nell'amica terra d'Italia. Riesco appena a trovare le parole degne per esprimere la grandiosa impressione che ho riportato e che mi ha soggiogato durante la mia permanenza a Roma. Fin dal momento dell'arrivo ho sentito intorno a me la manifestazione della più amichevole ospitalità la quale ha culminato a Roma dove sono stato ricevuto nel modo più caloroso e spontaneo. Quando dal Campidoglio dal centro simbolico dell'Impero Italiano mi si sono presentati i ruderi orgogliosi del Foro Romano nella mia anima si sono confuse le memorie del grande passato con la visione delle realizzazioni superbe compiute dall'Italia odierna, sotto la guida del suo geniale Duce. In quei momenti sentivo più che mai che lo spirito dell'antico impero romano è risorto e rive

nella Roma in Mussolini. Quelle impressioni spirituali sono state riconfermate e completate dalle conversazioni che ho avuto occasione di scambiare col Duce e col conte Ciano. Vedo con piacere che l'Italia cammina con passi sicuri e fermi verso il suo grande avvenire e sono oltre-

modo contento di poter nuovamente constatare che i fini dell'Italia dell'Ungheria e il punto di vista sulle questioni di comune interesse sono in perfetta armonia secondo la tradizionale amicizia italo-ungherese e secondo lo spirito del patto tripartito.

Uradno vojno poročilo štev. 365

Topniški in letalski napadi na Tobruk

Rim, 5. junija. Uradno poročilo štev. 365 pravi:

Severna Afrika: Strelji našega topništva so prizadejali precejšno škodo napravam in utrdbam trdnjave v Tobruku. Naši letala so znova bombardirala ladje in naprave na tem oporišču.

Egejsko morje: Ponoči so sovražna letala metala bombe na otok Rodos in povzročila nekaj škode.

Vzhodna Afrika: V pokrajini Galla in Sidamo sta dve naši koloni s skupnim nastopom pognali v beg sovražne sile. Pri drugem napadu so naše kolonialne čete prizadejale hudo škodo polku »Nigeriac«. Naši lovci so sestrelili letalo vrste »Hurricane«, neko drugo letalo pa so sestrelile naše strojnice.

Bollettino No. 365

Attacchi di artiglieria e d'aviazione contro Tobruk

Nell'Africa settentrionale il tiro delle nostre artiglierie ha prodotto sensibili danni agli impianti ed alle opere della piazza di Tobruk.

Nostri velivoli hanno nuovamente bombardato navi ed impianti di quella base. In Egeo nella notte sul 4, aerei nemici hanno lanciato bombe sulla isola di Rodi producendo qualche danno.

In Africa orientale, in regione Galla e Si-

damo, con azione concorrente di due nostre colonne sono state poste in fuga forze nemiche.

In altro attacco nostri reparti coloniali hanno inflitto gravi perdite al reggimento Nigeria.

La nostra caccia ha abbattuto un apparecchio tipo »Hurricane«.

Un altro aereo è stato abbattuto da nostre mitragliatrici.

Irski protest zaradi bombnega napada na Dublin

Berlin, 6. junija. s. Včeraj je irski poslanik v Berlinu uradno protestiral zaradi bombardiranja Dublina po letalih, o katerih sodijo, da so bila nemška. Iz nemškega pooblaščenega vira poročajo, da so pristojne nemške oblasti zapovedale strogo preiskavo, da bi ugotovile, ali so res bila nemška letala, ki so metala bombe na irsko prestolnico.

Če bi to bilo res, potem je docela jasno, da gre za pomoto. Domnevati, da bi bili nemški bombniki s premislekom napadli Dublin, je nesmiselno, sicer pa ni izključeno, da bi bila bombe, čeprav so bile nemškega porekla, metala kaka druga letala, in sicer zaradi izzivanja.

Nemški odgovor na spomenico ameriške vlade glede bivše Jugoslavije

Berlin, 6. junija. s. »Diplomatisch-politische Korrespondenz« odgovarja na spomenico, s katero je namestnik ameriškega zunanjega ministra Sumner Welles izrazil bivšemu jugoslovanskemu poslaniku v Washingtonu ogorčenje ameriške vlade zaradi napada na Jugoslavijo in njene okrnitve po raznih državah, članicah trojne zveze.

List pravi, da je to ogorčenje hinavsko in

sicer toliko bolj, v kolikor je nesrečo Jugoslavije povzročilo vmešavanje Združenih držav v balkanske zadeve. List omenja znano potovanje polkovnika Donovan in Rooseveltovo brzojavko generalu Simoviću ter pravi, da balkanska ljudstva, kakor Hrvatje, Macedonci, Albanci itd., niso prav nič nejevoljna zaradi okrnitve države, od katere niso nikdar dobila tistih pravic o samoodločitvi, kakor jih je Evropi obljubil demokrat Wilson.

naprave v Aleksandriji. Večkrat so bila zadeta velika skladišča goriva, požare, ki so izbruhnili takoj nato, je bilo videti na veliko razdaljo.

Beyrouth, 6. junija. s. Z ozirom na prvo veliko bombardiranje pomorskega oporišča v Aleksandriji priznavajo angleški viri, da je škoda bila pomembna. V pristaniškem predelu so izbruhnili številni požari. Po angleških podatkih je bilo na stotine mrtvih in ranjenih.

v ijevščini v ijevščini

Cetinje, 6. junija. s. Po željah črnogorskega ljudstva so obnovljene tudi šole v južnem narodnem narečju, imenovanem »ijekavščina«. Visoki Komisar Mazzolini je s svojim zadnjim ukrepom določil, da se bo z novim šolskim letom po vseh zavodih v Črni gori začel pouk v tem narečju.

O končnem redovanju in izpitihi na nedržavnih šolah

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino, glede na naredbo št. 28 z dne 20. maja 1941-XIX,

odreja:

1. Členi 4., 5. in 6. naredbe št. 28 z dne 20. maja 1941-XIX se uporabljajo tudi za nedržavne šole s pravico javnosti.

2. Za učence razredov, za katere je ob sklepu določen nižji tečajni izpit, nadomesti za tekoče šolsko leto končno redovanje predpisani izpit tudi v nedržavnih šolah s pravico javnosti.

Pri redovanju učencev IV. gimnazijskega razreda in pri popravnih izpitihi predseduje odposlanec Visokega Komisarata.

3. Na letnih izpričevalih, ki nadomestujejo izpričevalo o nižjem tečajnem izpitu, morajo biti napisane pripombe po členih 5. in 6. naredbe št. 28 z dne 20. maja 1941-XIX, ob sklicevanju na to naredbo.

4. Kolkovina, predpisana za izpričevalo o izpitihi in diplome, je obvezna v izmeri in primerih, kakor to določajo veljavni predpisi, tako za učence državnih kakor nedržavnih šol, tudi če redovanje nadomestuje izpit.

Ljubljana dne 31. maja 1941-XIX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli.

Roosevelt čaka prvega nemškega strela

Washington, 6. junija. s. O namenih predsednika Združenih držav Roosevelta piše »Washington Post« sledeče: Roosevelt se popolnoma zaveda, da bo z Anglijo v kratkem opravljeno, če ji Amerika ne bo pomagala. Zaveda pa se tudi, da ne more voditi svoje države v vojno, ker bi to bilo proti obljubam, ki jih je dal v volivnem boju. Povod za vstop Amerike v vojno bi bil kak neljub dogodek, ki bi ga lahko bilo prikazati za takega. Roosevelt samo čaka na prvi nemški strel. List piše, da Roosevelt polaga vse upanje v ameriško brodogradnjo, ki bi prevzela nadzorstvo nad Atlantikom in dala priliko nemškim letalom, da bodo sprožili prvi strel proti Združenim državam, nakar bi bil vstop Amerike v vojno opravičen.

Razen tega je določil, da se bodo prihodnje leto začeli redni tečaji za narodno književnost in zgodovino. Ti ukrepi, ki so tako zelo ustregli gorečim željam črnogorskega ljudstva, so bili sprejeti s splošnim zadovoljstvom kot nov dokaz, da se Črna gora pod italijanskim vodstvom vrača k svojim starim izročilom.

Štiri važne odredbe Visokega Komisarja

O pridobivanju in prodaji kuriva

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za potrebno, da se na ozemlju pokrajine proizvajajo kar največ rastlinskega kuriva in da se na enoten in popoln način uredi izvoz količin rastlinskega kuriva, ki presegajo notranje potrebe pokrajine same,

odreja:

1. Vsi lastniki gozdov v Ljubljanski pokrajini so v mejah in ob pogojih, določenih v veljavni gozdni zakonodaji, dolžni proizvajati kar največ drv in oglja.

2. Po pokritju potreb Ljubljanske pokrajine uravnava od 1. julija 1941-XIX dalje izvozno trgovino s rastlinskim kurivom (drvmi in ogljem) v celoti Visoki komisar, ki opravlja te posle po podrejenem ravnanju državnih gozdov.

Zaradi tega sta proizvajalec in trgovec prepovedana izvoz in izvozna prodaja rastlinskega kuriva. Na zahtevo ravnatelja državnih gozdov mu morajo le-ti odstopiti za izvoz razpoložljivo količino po ceni in pogojih, ki jih določi Visoki Komisar.

3. Do vstetega 15. junija 1941-XIX morajo vsi trgovci-izvozniki in proizvajalci-izvozniki rastlinskega kuriva prijaviti ravnatelju državnih gozdov pr Visokem komisaratu količino drv in oglja, ki jih imajo na dan 10. junija 1941-XIX in količine, ki jih nameravajo izvoziti.

Razen tega mora biti v prijavi navedena po mesecih tudi količina, ki se jo zavezuje proizvajalec in trgovec dati na razpolago za izvoz v ostali dobi tekočega leta.

4. Zelezniška uprava in prevozna podjetja ne smejo prevzeti rastlinskega kuriva v odpravo izven pokrajine, če je ne odredi ravnateljstvo državnih gozdov pri Visokem komisaratu.

5. O svojem poslovanju pri izvajanju teh odredb mora ravnateljstvo državnih gozdov voditi posebno upravno računovodstvo.

6. Za izvrševanje te naredbe je poverjeno nadzorstvo in poslovno vzporejanje posameznih gozdarskih strok državni gozdni milici, poveljstvu v Ljubljani.

7. Če lastnik gozda ne spoľnjuje svoje obveznosti iz čl. 1. in se ne odzove pozivu, izkoristi ravnateljstvo državnih gozdov pri Visokem komisaratu uradoma s odvzemom in v breme lastnika gozdno ploščino, za katero spozna, da je sečnja na njej smotno in potrebna.

Odvzemna cena se določi brez pritožbene pravice na podstavi trine cene rastlinskega kuriva z odbitkom vseh stroškov za sečnjo, predelavo in prevoz.

8. Druge kršitve te naredbe se kaznujejo denarno s 1000 do 15.000 dinarji, v hujših primerih pa s zaporom do šestih mesecev. Poleg tega se sme odrediti tudi zaplomba blaga in odvzeti obrtna in trgovska pravica.

Ljubljana, 4. junija 1941-XIX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli.

O klanju goveje živine

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, ker smatra za nujno potrebno, da se uredi klanje goveje živine,

odreja:

1. Vsi imetniki goveje živine morajo prijaviti številu živine, ki jo imajo na dan 5. junija 1941-XIX. Prijave, napravljene na posebnih obrazcih, ki se dobe pri občinskih uradih pokrajine, se morajo predložiti do vstetega 9. junija t. l. pri pristojnem občinskem uradu.

2. Prodajo ali zakol prijavljene živine je treba javiti v naslednjih 24 urah občinskemu uradu, pri katerem je bila vložena prijava.

3. Izvršitev te naredbe je poverjena Preharnjavalnemu zavodu (Prevodu) Ljubljanske pokrajine, pri čemer mu pomagajo občine pokrajine.

4. Kršitvi te naredbe, ki stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino, se kaznujejo denarno od 5000 do 15.000 dinarjev in v hujših primerih z zaporom do treh mesecev.

Ljubljana, dne 4. junija 1941-XIX.

Visoki Komisar za Ljubljansko Pokrajino: Emilio Grazioli.

O podaljšanju maksimalnega cenika

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino, na podlagi svoje naredbe z dne 9. maja 1941-XIX, št. 17, o predpisih glede cen blaga, storitev in rabokupov in na podlagi maksimalnega cenika št. 1 od istega dne,

odreja:

1. Do nadaljnje odredbe se podaljšuje maksimalni cenik št. 1, objavljen v »Službenem listu« za Ljubljansko pokrajino št. 39 z dne 14. maja 1941-XIX.

2. Člen 3. naredbe št. 17 z dne 9. maja 1941-XIX se spreminja tako, da ostane maksimalni cenik v veljavi dotlej, dokler se ne nadomesti z drugim.

3. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v »Službenem listu« za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 31. maja 1941-XIX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli.

Naredbe

Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino

Prijava podatkov o motornih vozilih, pregled in prepoved odsvojitve pnevmatike za motorna vozila

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za nujno potrebno, da se ugotovijo popisni podatki za motorna vozila, registrirana v Ljubljanski pokrajini in da se odredijo ustrezni ukrepi, ki bi zagotovili nabavo pnevmatik za motorna vozila kakor zahtevajo državne potrebe,

odreja:

Člen 1. Lastniki avtomobilov, priklopnih motornih vozil in motociklov, ki so na ozemlju Ljubljanske pokrajine in imajo prometno dovolilo, izdano v smislu navedenega notranjega ministra bivše kraljevine Jugoslavije z dne 12. decembra 1929, II. št. 39.003, morajo predložiti Visokemu komisarju Ljubljanske pokrajine (oddelku II.), če imajo posebno prometno dovolilo, do 15. junija 1941-XIX, če takega dovolila nimajo, pa do 30. junija 1941-XIX, prijavo v dvojniki, obsegajočo podatke, kakor jih zahtevajo obrazci, ki se dobe pri tem oddelku.

Ce ni lastnika, mora napraviti prijavo tisti, ki ima vozilo iz katerega koli naslova v rabi ali hrambi.

Člen 2. Lastniki prometnih dovolil za motorna vozila katere koli vrste, izdanih po zgoraj omenjeni ministrski naredbi z dne 12. decembra 1929, II. št. 39.003, in veljavnih dne 31. januarja 1941-XIX, ki bi jih iz katerega koli vzroka (odsvojitve, prisilne oddaje, uničenja itd.) več ne imeli, morajo predložiti oblastvi iz prednjega člena prijavo v dvojniki do 15. junija 1941-XIX, s podatki po zahtevah obrazca, ki se dobi pri istem uradu.

Člen 3. Od dne uveljavitve te naredbe je prepovedana odsvojitve pnevmatik, ki so del opreme ali rezerva avtomobilov in motornih koles brez priklopnice ali z njo, ne glede na njih lastnika, kakor tudi novih in rabljenih pnevmatik (plašev in zračnic) za omenjena vozila, ki so na ta dan pri trgovcih.

Prepoved ne velja za pnevmatike kot opremo ali rezervo avtomobilov in motornih koles brez priklopnice ali z njo, ki so last oseba, pripadajočega diplomatskemu zboru, kakor tudi ne za motorna vozila zgoraj navedenih vrst, registrirana v tujih državah in ki jim je dovoljen začasni promet v Ljubljanski pokrajini.

Člen 4. Trgovci, ki imajo pnevmatike, morajo predložiti do 15. junija 1941-XIX Visokemu komisarju (oddelku II.) prijavo, obsegajočo popis oznak za te pnevmatike (znamka, tip motornega vozila, za kakšno so uporabne, in registrska številka). Za rabljene pnevmatike je treba poleg tega navesti stanje, kako so ohranjene (zelo dobro, dobro, slabo, prenovljeno).

Člen 5. Na obrazloženo prošnjo lastnikov motornih vozil, ki jim je dovoljen promet, odredi Visoki komisar (oddelku II.) od primera do primera prisilno oddajo pnevmatik po vloženih prijavah, pri čemer določi tudi ceno in pogoje za njih izročitev prosilcu.

Člen 6. Kdor ne bi vložil prijave v določeni roku, dasi je zavezan to storiti, ali bi jo predložil z neresničnimi ali nepopolnimi podatki, se kaznuje, če dejanje ni huje kaznovano, denarno od 1000 do 10.000 dinarjev, v hujsih primerih pa z zaporom od 15 dni do 6 mesecev.

Enako se kaznuje vsakdo, ki bi prodal ali nabavil pnevmatike drugače nego je določeno v prednjem členu. Poleg tega se pnevmatike zaplenijo.

Ce so kaznova dejanja iz prednjih odstavkov tega člena združena s prikrivanjem pnevmatik, se kaznujejo denarno z 10.000 do 15.000 dinarji in z zaporom od 3 do 6 mesecev.

Člen 7. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 31. maja 1941-XIX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Nemška tovorna ladja priplula v argentinske vode

Buenos Aires, 6. junija. s. V pristanišče La Plata je priplula nemška ladja »Erwanger« (6101 tona), ki je zapustila pristanišče Monte v Čileju sredini maja. Ladja je dosegla argentinsko pristanišče potem, ko je plula dvajset dni okrog angleških oporišč na otokih Mavina.

Madrid, 6. junija. s. Ko je plula v pristanišče Pasajes, je trčila španska ladja »Lalme« v neko drugo ladjo in se potopila. Tovor, ki je obsegal 65.000.000 litrov petroleja, je izgubljen. Posadka se je rešila.

Edgar Wallace:

Na sever, potepuh!

»Mrs. Beausere bo že našla svojo sobo,« je s posebnim poudarkom dejal Robin.
Hitro je naredil seznam stvari, katere je rabil, nato pa je dal papir in svinčnik svoji ženi. Obzirno se je umaknil k oknu, medtem ko je ona pisala svoje želje.

Z okna jedilnice se je videlo na vrt. Na obeh straneh velike trate se bile gredice polne raznobirnih zgodnjih krizantem. Na koncu trate je bilo zasajeno drevje in za tem je Robin v svoje veliko začudenje zapazil železniško progo. Izgledalo je, da pelje železnica tik ob meji vrta, ki se je skozi drevje zdel brez konca.

Ko je miss Ellen odšla v mesto, si je Oktober ogledala svojo sobo. Robin pa je medtem odšel na vrt. Trata je bila vabljivo mehka. Z drobnim peskom posuta pot je vodila k utici, katero je videl že skozi okno. Tudi tu je bilo mnogo cvetja, vendar je bilo opaziti, da je ta del vrta nekoliko zanemarjen.

»Uboga, dobra duša!« je pravilno pripomnila Oktober. Čutil je njen težak neprestan boj proti revščini, njen junaški, a brezupni odpor proti premoči. Dolga vrsta jelk je ločila trato od ostalega vrta. Nizko grmičevje je ličilo ves vrt od okoli teletih travnikov. V kotu je stal majhen hlev, ki pa je bil zaprt.

Prav tedaj je prihrumel mimo vlak. Robin se je približal grmičevju, ki je tvorilo živo mejo. Zapazil je, da je bila meja na nekem mestu raztrgana... Zakaj? Videti je bilo, da se je to zgodilo še pred nedavnim. Veje so bile odlomljene in še

Generalni ravnatelj italijanskega tiska dr. Casini na uradnem obisku v Ljubljani

Po sprejemu slovenskih časnika si je včeraj ogledal posamezna uredništva in tiskarska podjetja

Ljubljana, 6. junija.

Predvčeršnjim in včeraj se je v Ljubljani mudil ravnatelj italijanskega tiska pri Ministrstvu za ljudsko kulturo, narodni svetnik dr. Casini. Po naročilu Ministra za ljudsko kulturo Pavolinija je stopil v stike s slovenskimi časniki in slovenskimi tiskarskimi podjetji. V sredo popoldne je dr. Casini na Visokem Komisarjatu prijateljsko sprejel vodilne slovenske časnike v navzočnosti Eksc. Visokega Komisarja Emiglia Graziolija.

Eksc. Visoki Komisar je v nagovoru poudaril, da je slovensko časopisje razumelo svojo nalogo in je lojalno sodelovalo pri delu, da se Ljubljanska pokrajina čim bolj prilagodi novim razmeram. Končno je obljubil slovenskemu tisku svojo naklonjenost že za naprej. Narodni svetnik dr. Casini je v nagovoru povedal, da ga je poslal v Ljubljano Minister v želji, da bi si na kraju samem pridobil popolno sliko o stanju slovenskega tiska. Ministrstvo za ljudsko kulturo, ki neposredno skrbi za časniški stan v Italiji, bo naklonilo tudi slovenskemu časniškarskemu stanu vso možno podporo, zlasti pa bo skrbelo za čim tesnejše stike med slovenskimi in italijanskimi

časnikarji. Svetnik Casini se je potem podrobno zanimal za strokovna časniškarska vprašanja v Ljubljanski pokrajini in sprejel zastopnike obeh skupin slovenskega tiska, ki so mu razložili svoje potrebe in želje, kar je vse z velikim razumevanjem vzel na znanje.

Včeraj popoldne pa se je narodni svetnik dr. Casini v družbi nadzornika za tisk in propagando v Ljubljanski pokrajini in v Dalmaciji dr. Nanija ogledal posamezna uredništva in tiskarska podjetja. Poldrugo uro si je dr. Casini ogledoval organizacijo in poslovanje Jugoslovanske knjigarne in tiskarne, ki je vodilno tiskarsko podjetje ne le v Ljubljanski pokrajini, temveč tudi na vsem Balkanu. Visoki gost si je natančno ogledal vse oddelke, številne liste in revije, ki se tiskajo, ter bil presenečen nad obsegom tiskarne ter nad visoko kakovostjo najrazličnejših izvedenih del. Obiskal je tudi knjigovoznišvo, nato pa knjigarno, kjer se je zanimal zlasti za izvirna slovenska dela — Cankarja, Preglaja, itd. — in za italijanske knjige. Zanimal se je za želje in potrebe posameznih panog podjetja, obljubil svojo naklonjenost ter ob slovesu čestital zastopnikom lastništva h krasno urejenemu podjetju in njegovi tehnični popolnosti.

Ureditev železniškega prometa med Hrvaško in Italijo

Zagreb, 6. junija. s. O pogajanjih, ki so na Reki potekala med italijanskimi in hrvaškimi odposlancem za ureditev železniškega prometa med obema državama, se izve, da so sedaj odprti za potniški promet vsi obmejni prehodi tako na progi Bujbunarj—Karlovac—Plase—Reka, kakor tudi proti Splitu in Šibeniku. Blagovni promet pa se bo začel šele potem, ko bodo sklenjeni zadevni dogovori. Pošiljanje živil je dovoljeno po vseh železniških zvezah. Na otoke pa bodo živila prevažali italijanski parniki, ki bodo zaračunavali posebno ceno, ki bo za 30 odstotkov nižja kakor pa običajne prevoznike tarife. Isti parniki bodo prevažali tudi pisemsko pošto. Koder pa ni železnice, bodo uvedli avtobusne proge. Za blago,

poslano v jadranska pristanišča, so predvidene privilegirane tarife, da bi se olajšala prodaja številnih vrst hrvaškega blaga. Po svoji strani pa je tudi italijanska delegacija obljubila da bo uvedla posebne tarife tudi za italijansko blago, ki bo prihajalo na Hrvaško. Poseben dogovor je bil sklenjen tudi glede živilozdravniškega pregleda živil, katero bo Hrvaška pošiljala v Italijo. Ta pregled bo na Reki, kjer so urejeni hlevi, ki lahko sprejmejo do 2000 glav živine. O poteku pogajanj na Reki pa pravijo časopisi, da so potekala v duhu pristranskega prijateljstva in da je italijansko odposlanstvo pokazalo popolno razumevanje za potrebe hrvaškega prometa.

Nova iraška vlada razglasila obsedno stanje

Iraški nacionalisti v zahodnih delih države še niso položili orožja

Beurouth, 6. junija. s. Iz Bagdada poročajo, da je vlada izdala izredne ukrepe in razglasila obsedno stanje v vseh mestih, kjer so prepovedana vsa zborovanja. Podobni ukazi omejujejo tudi svobodo tiska. Službo javne varnosti so v notranjosti dežele prevzeli vojaške oblasti. Civilni in vojaški funkcionarji so odgovorni po veljavni vojski, ki je edini odgovoren za red. Sestavljeno je tudi posebno vojaško sodišče, v katerem je en general, dva polkovnika in en major.

Beyrouth, 6. junija. s. List »Ass Seiarke« protestira proti novemu dejanju Anglije, ki hoče braniti arabske narode, ko pa je v resnici njihova največja nasprotnica. Angleška letala so namreč včeraj znova napadla skladišča v okolici Beyrouth. List poudarja, da krajevne oblasti spričo tega početja niso ostale prekrizanih rok. List pristavlja, da strokovnjaki menijo, da si angleške čete ne bodo upale iti dalje od Bagdada in tako bodo imeli Iranci v rokah pokrajino, koder vodijo vse prometne zveze v Palestino in Egipt. Po drugi strani pravi list, da so se Angleži ob svojem prihodu v Bagdad znašli pred dvema vla-

dama: pred zakonito, ki je stolovala v Mosul in pred drugo, ki jo je sestavljal bivši regent in katero podpira britanska vojska. Toda usoda Iraka se bo odločila v dogodkih, ki bodo še nastopili. Gotovo je, da Arabci v Iraku ne bodo prej odložili orožja, preden ne bodo dosegli tistih idealov, za katere se bore, namreč za svobodo, neodvisnost in za obnovo arabske slave na trdnih temeljih. Naši bratje, ki se vojskujejo v Iraku, nadaljuje list, tvorijo veliko večino. Padec Bagdada nikakor ne bo vplival na njihov bojni duh. Oni namreč dobro vedo, da vojna prinaša včasih poraze, potem pa tudi zmage. List »Al Tom« pa piše, da so iraške čete, ki branijo svoje postojanke okrog Mosula, oskrbljene z vsem potrebnim orožjem in sredstvi, vendar pa še niso imele priložnosti pomeriti se z Angleži, kajti boji so v teku nad Basro, Habbaniyah in Rudbo.

Ko govori o vojaškem in političnem položaju, pravi list, da je izven vsakega dvoma, da je izgubil Abdul Irak, ki se je vrnil v Bagdad z angleškimi četami, vloga regenta na podlagi glasovanja, ki je bilo izvedeno v iraškem parlamentu.

Zmanjšana proizvodnja letal v Združenih državah

Newyork, 6. junija. s. Navzlic vsem naporom Roosevelta in njegovih za vojno navdušenih prijateljev je letalska proizvodnja zaznamovala v mesecu maju občuten padec namesto predvidenega dviga. V maju so v Združenih državah izdelali 1900 letal vseh vrst vojaških in potniških v primeri s 1427 letali, ki so bila izdelana v aprilu. Proizvodnja bojnih letal računajo sedaj na 30% celotne proizvodnje. Proizvodnja bombnikov je vpadla zaradi pomanjkanja aluminijastih delov, kar je nastopilo nepredvideno, in jih bo mogoče redno dobavljati šele v avgustu.

Sovjeti izgnali angleškega časnika

Moskva, 6. junija. s. Sovjetski komisar za notranje zadeve je dal izgnati iz Sovjetske zveze tujega časnika Johna Scotta, ker je objavil v angleškem listu »News Chronicle« članke, ki so bili naperjeni proti Sovjetski Rusiji.

Nuove comunicazioni telefoniche tra la Provincia di Lubiana e le altre provincie

Un notevole vantaggio per il ceto commerciale ed industriale della nuova provincia è costituito dalla attivazione eseguita per ordine dell'Alto Commissario al pubblico servizio di due nuovi circuiti telefonici interurbani diretti fra Trieste e Lubiana.

Il primo circuito, rappresentato da un canale ad alta frequenza, è stato attivato il 9 maggio scorso, mediante la messa in opera di speciali apparecchiature collocate rispettivamente la prima presso l'Ufficio telefonico statale di Trieste e la seconda in un locale, appositamente attrezzato, nella località Spica, in Lubiana.

La seconda comunicazione è costituita da due fili di bronzo da mm 3 quali sono stati posati sulla esistente palificazione per la lunghezza di Km. 101.

Hanno proceduto allaccremente alla posa dei due nuovi fili il personale sloveno della locale Direzione delle PP. TT. e TT. di Lubiana nel tratto Lubiana-Planina ed il personale italiano del Circolo delle Costruzioni TT. e TT. di Trieste nel tratto Planina-Trieste, sotto la direzione e sorveglianza di personale ispettivo del Ministero Comunicazioni-Direzione Generale delle PP. TT.

E' ovvio notare che i due nuovi circuiti possono essere collegati presso l'Ufficio statale di Trieste alla rete telefonica nazionale in cavi sotterranei dell'Azienda di Stato per i Servizi telefonici, la qual cosa consente alla nuova Provincia di poter comunicare telefonicamente con qualunque centro dell'Italia e dell'estero.

*

La distribuzione delle nuove targhe alle automobili e motociclette. Anche durante la prossima settimana continuerà negli ambienti della Fiera di Lubiana la distribuzione delle targhe agli automezzi. L'orario da lunedì in poi sarà soltanto alla mattina dalle 8 alle 12. Razdelitev novih tablic za avtomobile in motorna kolesa.

Tudi prihodnji teden bodo nadaljevali z razdeljevanjem tablic za motorna vozila v prostorih ljubljanskega velesejma. Ura za razdeljevanje je določena: od ponedeljka dalje bo samo popoldne in sicer od 8 do 12.

Nove ameriške bojne ladje

Newyork, 6. jun. s. Ameriški mornariški minister polkovnik Knox je na tiskovni konferenci izjavil, da so ameriške nove bojne ladje mnogo močnejše kakor pa nemška »Bismarck« in sicer po svoji oborožitvi kakor tudi po svojem oklepu. Pozabil pa je pravitviti, da bod nekatere teh novih bojnih ladij stopile v službo šele leta 1946.

Angleži pustili svoje zaveznike na cedilu

Rim, 6. junija. s. V londonskem radiu je Cyril Bakin poskušal potolažiti Angleže zaradi težkih izgub, ki jih je Anglija imela na Balkanu in na Kreti, rekoč, da je pri Verdunu v svetovni vojni padlo pol milijona mož samo za to, da bi se pridobilo na času. Po Cyrilu Bakinu so se Norveška, Belgija, Holandija, Francija, Jugoslavija, Grčija in Kreta borile le za to, da bi Velika Britanija mogla pridobiti na času. Tako je sedaj vsem navedenim državam znano, da so izvršile le nalogo, katero jim je namenil angleški glavni vojni stan. Iz teh razlag se tudi vidi, zakaj so Angleži vselej pustili svoje zavezničke na cedilu, da so se morali sami boriti in umirati.

Dve patrolni ladji potopljeni

Rim, 6. jun. s. Angleška admiraliteta je sporočila, da sta bili potopljeni dve angleški patrolni ladji »Bangair« in »Jewel«. Posadka s prve se je rešila, dočim se je posadka druge ladje vsa potopila.

Vsi bosanski premogovniki so sedaj v lasti Hrvaške države

Zagreb, 6. junija. s. Pred vojno na Balkanu so se železnice na ozemlju Hrvaške preskrbovale s premogom iz trboveljskih premogovnikov. Ker pa to posled ne bo več mogoče, bodo morali Hrvaši svoj primanjkljaj v premogu nadomestiti iz bosanskih rudnikov, ki so zdaj vsi v lasti hrvaške države. Seveda bodo morali najprej visoko dvigniti proizvodnjo premoga. Najvažnejši bosanski premogovniki so: Kreka, kjer so lani pridobili 322.000 ton premoga, Kakanj s 312.000 tonami, v Zenici s 287.000 tonami, v Brezi s 183 tisoč tonami in v Mostarju s 122.000 tonami. V celem so ti bosanski in hercegovski premogovniki dali 1.324.000 ton premoga v vrednosti 164 milij. din. Hrvaški gospodarstveniki so prepričani, da bo mogoče s postopnim povečanjem proizvodnje premoga pokriti vse potrebe v notranjosti Hrvaške. Razen teh bosanskih premogovnikov, ki dajejo dober rjav premog, obstajajo še drugi zasebni premogovniki na severnem Hrvaškem, ki so lani dali skupno 26 milij. ton, vendar je pa ta premog po kakovosti slabši.

Novice s Hrvaške

Zagreb, 6. junija. s. Včeraj so bili objavljeni novi zakoni, ki se nanašajo na jude. Najprej se razveljavljajo vse spremembe imen, ki so bile ljudem dovoljene po 1. decembru 1918, torej po nastanku bivše Jugoslavije. Prizadeti bodo morali nositi svoje izvirno, prvotno ime in ga bodo morali pisati tudi v izvirnem pravopisu. Vse judovske tvrdke bodo morale nositi naziv, kakor se pač piše tisti jud, ki trgovino vodi. Dalje odreja novi ukaz, da bodo morali judje, ki so doslej morali nositi rumen trak z Davidovo zvezdo in črko Z, nositi poseben znak v gumbnici. Posebni dodatni pravilniki bodo izdani za vsako pokrajinsko posebej. Tako bodo na primer morali judje v Sarajevu (kjer jih je okrog 10.000) nositi na levi roki rumeno črto.

Jeruzalemski mufti v Perziji

Teheran, 6. junija. s. Skupaj s številnimi predstavniki arabstva v Iraku in Palestini, ki so si poiskali zatočišče v Perziji, je prišel tudi veliki jeruzalemski mufti. V perzijski prestolnici bodo imeli vsi ti važne razgovore.

niso poirnele. Samo na eni je bil temen madež. Kril tu je zopet kaplja krvi na listu... in še na drugi veji... Robin je pogledal na tla. Trava je bila potepana... povsod je bilo videti kril! Šel je preko travnika, a ni našel ničesar. Vrnil se je med drevje. Tik ob poti, po kateri je prišel, je pod nekim drevesom našel staro umazano čepico. Ko je jo dvignil, je opazil, da je mokra... kril! Vrgel je čepico zopet na tla in si s travo očistil roke. Ozrl se je proti hiši. Zdela se mu je, da je postala grozota. Zdela se mu je, kot da bi se mu celo okna rogala in se veselila nad kruto šalo, ki se je pripravljala proti njemu.

»Živci,« si je dejal in se zamisljen vrnil v hišo. Oktober je sedela v salonu in čitala časopis. Izraz njenega obraza je bil še resnejši kot njegov.

»To sem našla pod blazino na divanu,« je dejala in mu ponudila časopis.

Na prvi strani je bilo napisano z velikimi črkami:

»Državna pomožna policija išče potepuha-morilca.«

»Čeden začetek,« je zamomljal Robin, ko je prečital naslov.

»Še vse huje stvari boš našel,« je pripomnila Oktober medtem ko je on čital dalje.

»Robin Lesley, potepuh, ki je ugrabil nevesto v Littlebergu, je prerazal vrat nekemu drugemu potepuhu in zažgal filmski atelje, da bi zakril sledove svojega peklenskega zločina.«

»Kaj so me prej tudi že imenovali peklenskega,« je pripomnil Robin.

»Ali si že čital, kaj pripoveduje Al Luke?« ga je vprašala Oktober.

Preletel je naslove in se ustavil pri poročilu, katerega mu je omenila Oktober.

»Moralo je biti okrog sedme ure zjutraj, ko sem zagledal tega vražjega potepuha. Ustavil se je pred garažo mr. Stoneja, kjer sem zaposlen, in me prosil za nekoliko bencina. Videl sem sicer, da so njegove roke polne madežev, toda nisem niti odaleč slutil, da je ta rdeča barva...«

»Stavim, da Al Luke tega nikoli ni rekel,« je vzkliznil Robin.

... rdeča barva, kri nesrečne žrtve. Videl sem tudi Oktober Jones. Skoraj ves čas je sedela v avtomobilu. Bila je bleda in izmučena. Ne mogel bi trditi, da je lepa. Njen obraz je izražal neizmer-no žalost...«

»Pravi, da nisi lepa,« je poudaril Robin.

»Saj se mu tudi ti nisi zdel lep,« ga je zavrnila Oktober.

»Mož je bil videti popolnoma propal in sledovi njegovega zločinskega življenja so mu bili jasno začrtani na obrazu. Nisem opazil, kakšno obleko je imel...«

»Kako je prebrisan!«

... videl sem samo njegov obraz, ki je pričal, da je tudi vdan pijači. Iz njegovih oči je odsevala blaznost...«

Pripovedovanje je končavalo s sporočilom, da se mr. Al Luke namerava v kratkem poročiti z najlepšim dekletom iz Luxorja in se preseliti v Littleberg, kjer bo prevzel dobro idočo garažo gospodov Slitt in Silbermann.

Robin je skrbno zložil časopis.

»Čedna zadeva,« je dejal. »Vseeno pa bi rad vedel, kaj se je zgodilo s starcom, tem ubogim trpinčenim sužnjem. Časopis ga niti ne omenja.«

Položil je časopis na isto mesto, kjer ga je našla Oktober.

Vedtem ko se je ona, navidezno vsai, zatopila

v neko knjigo, je Robin znova odšel na vrt z namenom, da ga temeljito preišče.

Ko se je približal najskrajnejšemu koncu nasada jelk, je zažutil v zraku duh po petroleju. V bližini zidu iz rdeče opeke je našel kupček pepela, ki je v sredini še žarel. Kaj so tu sežgali? Prebrskal je pepel, pa ni našel ničesar. Končno je pa le odkril v sredini, kjer je kupček najbolj žarel, nekaj svetlega. Bil je to gumb. Odkril jih je še več. Torej je tukaj nekdo sežgal staro obleko. Čudno! Miss Allen gotovo po njegovem mnenju ni bila ženska, ki bi sežigala stare obleke.

Šel je preko trate in se splazil skozi vrzel v grmičevju, ki je tvorilo živo mejo. Dospel je do železniškega nasipa. Tudi tu je bilo več krvavih madežev. Poleg tračnice je bil kup gramoza, na katerem so bili sledovi, kot da bi nanj padel kakšen težak predmet.

Torej se je tukaj zgodila kakšna nesreča. Skušal je razvrstiti vse dokaze. Mogoče je oče hišne gospodinje šel čez tire in ga je vlak povozil.

A čemu potem ta skrivnostnost? Čemu miss Ellen ni ničesar omenila?

Ko se je zopet vračal med drevjem, je našel čepico. Bila je stara športna čepica z rdečim robom. Zdela se mu je, da jo je nekje že videl. A kje vendar? Brez dvoma je na stotine takšnih čepic. Pobral je na tleh odlomljeno vejo, dvignil z njo čepico, jo nesel na kup pepela, katerega je prej raziskoval, in jo stlačil v žerjavico, ki je še vedno tlela v sredini kupa.

Ko se je vrnil v hišo, je našel svojo tovarišico spečo, s knjigo na kolenih. Tiho se je vsedel njej nasproti.

(Dalje)

Ivan Mrak: »Sinovi starega Rimljana«

V Frančiškanski dvorani je bila sponč premiera nove Mrakove tragedije »Sinovi Starega Rimljana«. Obisk in zanimanje ter resnoba in navdušenje proti pričakovani številne občinstva (dvorana je bila skoraj čisto zasedena) so dokazali, da so Mrakova dolgoletna prizadevanja dosegla v javnosti uspeh, in se uveljavila v tolikšni meri, da ima vodja te igralske skupine danes že svojo stalno občinstvo ter se je utrdil. Slog in kvaliteta podajanja pa sta mu dala legitimacijo, ki mu v polni meri daje pravico, da se poteguje za vsestransko podporo med rodajnih činiteljev, zlasti še, ker je delo in ustvarjanje njegove skupine v razliko od shematičnega, uradno zavarovanega in zato zadnje čase skoraj brezbriznega ter za storitev nikomur odgovornega uradnega gledališča (pretekla sezona!), — idealno, požrtvovalno in nestrastno.

»Sinovi Starega Rimljana« so doslej brez dvoma najmočnejše Mrakovo delo, ki bi v zasledbi prvovrstnih rutiniranih moči doseglo še neprimerno večji uspeh, kakor ga je sicer že itak, ob odličnih kvalitetah resnično nadarjenih diletantov, daleč najboljših, kar jih je Mrak kdaj doslej imel za sodelavce.

Po tragičnem koncu »Starega Rimljana« se s pogreba matere vrnejo otroci v prazni dom, nad katerim visi meč masčevanja za greh. Ponosna Rimljanovina se mora rušiti do kraja. Tako propade iz slave in sijaja v beračijo in sramoto med prepri in spletkami nekoč trdni dom, ker so potomci veljaka slabiči, obremenjeni z usodnimi nadlogami in premajhni, da bi bili kos malopridni ženski, ki razpade se pospeši. Premalo pomenijo njihova v jedru otroško dobra srca, preslabotni so, preradi podlegajo vplivom in si nakopavajo krivde, ki jih napravljajo v hipih slepe togot, v katero jih zna spraviti ženska. Od treh sinov propadla dva, tretji, potr in izmučen odhaja oprt na

edino, kar more človeka rešiti pred propadom, vero. Prepozno prihaja kes ženske, ki je propad doma in rodu še pospešila.

Mračnih in mučnih je teh 5 slik najnovejše Mrak. »meščanske tragedije«, ki je, v širšem smislu vzeto, resnično tragedija našega meščana. Malokje se v uglednem domu obdržita veljavnost in moč, meščanstvo nima tradicije, iz zdravja prihaja, da se čez rod ali dva spet zruši in pomaga v življenje prihajajočemu meščanu, ki se šele koplje k veljavi, ki pa ga prej ali slej neizogibno čaka isti konec. Avtorjev sujet zajema prav obdobje, ki je bilo v tem pogledu najzanimivejše.

Dramatsko-tehnično je delo napisano zgoščeno, dialogi so ostri in drže poslušalca ves čas v napetosti, atmosfera dogajanja učinkovita in prepričljiva. Iz govornega žanra, ki okolici,

Deložacije in odpovedne zavrtnitve

Ljubljana, 6. junija.

zaujma leta se zelo živahno razvijajoča stavbna delavnost, ko je bilo v Ljubljani sezidanih mnogo novih stanovanjskih hiš, vil in delavskih hiš, je prav v teh časih mnogo pripomogla k temu, da ni občutiti v Ljubljani nikake stiske za stanovanja, ko je v dveh mesecih pritisnil velik val ljudskih množic v Ljubljano in se je njeno prebivalstvo zvišalo na najmanj 100.000 duš.

Na drugi strani je tudi zanimivo, da se število sodno vloženih stanovanjskih odpovedi ni močno povečalo, o čemur smo že včeraj poročali. Za socialne prilike je poučno vprašanje deložacij, ki jih je bilo pretekli mesec pri izvršilnih oddelkih na okrajnem sodišču predlaganih prav znatno število. Te deložacije so bile pač od sodišča dovoljene na podlagi že starih, pravomernih sodnih odpovedi, katerih izvršljivost pa je bila že lani odložena, ker so bili najemniki, proti katerim so predlagali gospodarji deložacije, vpoklicani k vojakom.

V smislu Ducejevega razglasa

Z dne 26. aprila t. l. je pa sodnik zavrnil predlog zahtevajoče stranke — hišnega gospodarja, da se dovoli izvršba s prisilno izpraznitvijo stanovanja zavezane stranke ali z drugimi besedami, da sodišče gospodarju dovoli deložacijo najemnika z intervencijo sodnih izvršilnih organov. V utemeljitvi zavrtnitve naglašala sodnik:

»Ker je v smislu Ducejevega razglasa z dne 26. aprila 1941 do nove odredbe ukiniten potek strogih rokov, torej so ti roki podaljšani, zato sodna odpoved, vročena nasprotni stranki v maju 1941, ni postala izvršljiva in je bilo treba predlog na deložacijo zavrniti.«

Nekatere zanimive zavrtnitve

Že včeraj smo navajali nekatere zanimive razloge, s katerimi je sodnik zavrnil od gospodarjev podane stanovanjske odpovedi. Neki gospodar je stranki odpovedal in navedel kratko, da odpoveduje zaradi nereda, nečistoče in zaradi žaljive hišnega gospodarja. V odpovedi gospodar ni navedel konkretnih dejstev. Odpoved je bila kratkoročno zavrnjena, ker ni vsebovala nobene zakonitega odpovednega roka. V odpovedi ni namreč gospodar navedel točnega dneva, do katerega ima najemnik stanovanje izprazniti. Po zabil je bil. Rok izselitve pa je pač bistveni del odpovedi.

V odpovedni vlogi mora gospodar natančno navesti vse one predmete in lokale, za katere

v kateri tragedija poteka, sicer odgovarja, dasi morda tu pa tam nemilo udari posebno kočljiva mesta — na poseben način čez potrebo kulturnega meščana — pa bi ob uprizaritvi na odru Narodnega gledališča (delo ima do tega popolno pravico, ki je razen spletk in namerenega, načrtnega ter krivičnega zavračanja nič ne more omajati!) vendarle kazalo črtati ta ali oni izraz ter tu pa tam odstraniti nekatero ponavljanje v frazah.

Ob Mraku, ki sicer ni bil glasovno tako razpoložen kot sicer, dasi je bil igralsko na občajni višini, je predstava opozorila na dva redko velika, resnična talenta, ki na vsak način zahtevata nadaljnje izobrazbe in šolanja, kajti bil bi greh, če bi ostala skrita najširši javnosti. To sta gđ. Viroviškova in gđ. Mlakarjeva. Za nadarjena pa sta se pokazala tudi gg. Makur in M. Gorjup. Svoji nalogi sta opravila dobro.

Občinstvo je delo in igrance nagradilo z obilnim ploskanjem.

zahteva od najemnika izpraznitve. Gospodar mora označiti število sob, kuhinje, kakor tudi vseh drugih pritiklin in postranskih predmetov. Neki gospodar je je najemniku odpovedal in kratko zapisal: »Odpovedujem stranki, ker imam sam pretesno stanovanje zaradi doraščajočih otrok in rabim stanovanje tudi za svojo obrt.« Ni pa navedel natančno kaj prav za prav odpoveduje najemniku. Odpoved je bila zavrnjena iz enostavnega razloga, ker ni bil najemnik predmet dovoljno označen. Razlog za odpoved ni podan, vsaj po skopem besedilu odpovedi ne.

Neki gospodar se je skušal iznebiti nekega najemnika. Iskal je različne razloge, premišljeval je na vse strani. Naposled je vložil sodno odpoved. Zapisal je z okorno roko: »Odpovedujem, ker rabim stanovanje za svojo bolno mater.« Odpoved je bila zavrnjena. Zakaj? Sodnik je kratko utemeljil: »Ker v smislu točke 1. člena 1. uredb z dne 16. oktobra 1940 (zaščita stanovanjskih najemnikov) okolnost, da nekdo rabi stanovanje za starše, ni odpovedni razlog.«

Mnogo sodnih odpovedi je bilo zavrnjenih nadalje iz raznih formalnih pogrškov. Zanimiva je zgodba o odpovedi podstrešnega skladišča!

Zaradi razne golazni in ščurkov

Neki trgovec je imel v stari hiši neke ob veliki prometni cesti podstrešno skladišče v poslopju, stoječem na dvorišču. Z lastnikom hiše je bilo sprva sporazumno dogovorjeno, da bo trgovec, ki je kupčeval z vrečami, izpraznil podstrešno skladišče do 1. avgusta t. l. Pozneje pa je trgovec sporočil, da smatra zaradi spreminjenih razmer svojo svoječasno odpoved za 1. avgust kot neučinkovito. Gospodar je nato podal na sodišče predlog z zahtevo, da trgovec izprazni do 1. avgusta podstrešje. Utemeljeval je to zahtevo bolj obširno, da je bilo sprva domenično samo, da bo podstrešno skladišče rabljeno le za skladišče vrec, toda trgovec je tja spravil tudi cunjne in razno pohištvo. Zanesla se je razna golazen, zlasti ščurki, ki so se tako razpasli, da so prodrli v pritišlje in naravnost preplavili pritiščno delavnico in garažo.

Sodnik je odpoved zavrnil in pristavil: »Odpovedni razlog v smislu uredbe od 16. oktobra 1940 ni podan. Ščurki niso golazen, ki bi najemni predmet kvarili. Nasprotna stranka pa tudi ne trdi, da najemnik kvari najemne predmete namerno in iz malomarnosti. Nevarnost razširjenosti golazni je verjetna zaradi vrste obrti, s katero se najemnik bavi, za kar pa je odpovedujoča stranka itak dobro vedela.« Trgovec z vrečami in cunjami bo še ostal v podstrešnem skladišču, toda razvijala se bo pač zanimiva in morebiti draga civilna pravda. Je pa še mnogo drugih primerov odpovednih zavrtnitev! — d.

Petkov trg

Ljubljana, 6. junija.

Na današnjem trgu je bilo dosti blaga. Branjeve so se dobro oskrbele z vsem, saj so pričakovale veliko kupeev, ki so seveda tudi prišli. Še največ je bilo zelenjave, katere si lahko nakupil, kolikor ti je bilo drago. Prodajalke so se držale takšnih cen, kakor jih je tržni urad določil za ta teden. Grah je bilo naloženega kar cele kupe in so ga prodajali po 12 din, stari krompir je bil določen cen 2.50 din, novega pa so prodajali po 10 dinarjev za kilogram. Dosti je bilo na trgu tudi nove pese, špinate, berivke, veliko je bilo tudi glavne solate, ki je bila po 16 dinarjev. Vsak dan pa se kakšna stvar poceni. V kratkem je pričakovati, da se bo grah pocenil, saj bo prišel na trg kmalu domači pridelek in tedaj bo graha na pretek. Tudi na sadnem trgu je bilo veliko blaga. Pomaranče in drugo sadje je obdržalo kar staro ceno, le češnje so se pri nekaterih branjevkah pocenile za 4 dinarje pri kilogramu. Lepe češnje, debele in sočne, so nekatere prodajalke prodajale že po 20 dinarjev. Seveda so te češnje kupci takoj pokupili. Ostale češnje pa so bile po 24 do 28 dinarjev. Stojnice za jajca in mlečne izdelke pa danes sploh niso postavljali, kar ni na trg prišla nobena prodajalka z jajci, niti mlekarica ali takšna, ki prodaja sir in druge mlečne izdelke. Tudi perutnine ni bilo nobene na trgu.

Ljubljana

Koledar

Danes, petek 6. junija: Kv. Norb.
Sobota, 7. junija: Kv. Rob.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Dovoljen je sprejem navadnih pisemskih pošilk za Črno goro.

O'Neill: »Ana Christie«. Skupina slovenskih mariborskih igralcev bo uprizorila v ponedeljek, 9. t. m. v Drami delo, ki se odlikuje z močno dramatično vsebino in zanimivimi vlogami. Skupina igralcev, ki jo pozna naše občinstvo iz dveh njenih gostovanj, si je stekla v Ljubljani veliko priznanja in predstava »Ana Christie« obeta našemu občinstvu večer, ki bo znova predstavil igralsko raven sodelujočih. Poleg Mariborčanov bo nastopila v eni izmed glavnih vlog tudi ena izmed članic ljubljanske Drame. Igrali bodo: Kraljeva, Kovič Pavle, Vladimír Skrbinek, Rakarjeva, Malec, Košuta, Jože Kovič, Košič, Nakrst, Režiser: Vl. Skrbinek.

Mrakovo gledališče ponovi tragedijo »Sinovi Starega Rimljana« v soboto, 7. junija. Predprodaja vstopnic pri blagajni frančiškanske dvorane dnevno od 10 do 13 in od 15—17.

Prihodnji veliki koncert ljubljanske Glasbene Matice bo v ponedeljek, dne 16. t. m., v veliki Unionski dvorani. Nastopila bosta pevski zbor in orkestralno društvo Glasbene Matice pod vodstvom svojih dirigentov gg. Mirka Poliča in L. M. Škerjanca. Na koncertu bo sodeloval kot solist rektor Anton Trost in sicer pri prvi izvedbi Škerjančevega koncerta za klavir in orkester. Na koncert že danes opozarjamo. Predprodaja vstopnic bo v Knjigarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu od ponedeljka dalje.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Petek, 6. junija ob 15: »Krog s kredo«. Izven. Ljudska predstava po znanih cenah od 14 dinarjev navzdol.

Sobota, 7. junija ob 19:30: »Revizor«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Nedelja, 8. junija ob 19:30: »Bog z vami, mlada leta!«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera:

Petek, 6. junija ob 19: »Don Kihot«. Premiera. Red Premierski.

Sobota, 7. junija ob 19: »Rusalka«. Red Cetrtek.

Nedelja, 8. junija ob 19: »Lucia Lammermoorska«. Izven. Gostovanje koloraturke Siehanove in tenorista Manojskega.

E. I. A. R. Radio Ljubljana

Sobota, 7. junija 1941-XIX: 7.30 Poročila v slovenščini — 7.45 Operetne fantazije — 8 Napoved časa iz Rima, nato nadaljevanje koncerta operetnih fantazij (glej zgoraj) — 8.15 Poročila iz Rima — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Slovenska glasba — 13 Napoved časa in poročila iz Rima — 13.15 Uradno vojno poročilo v slovenščini 13.17 Orkestralni koncert pod vodstvom Mo Gallina — 14 Poročila iz Rima — 14.15 Operna glasba 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Plošče znamenke Cetra — 18 Prekinitev oddaje — 19.30 Poročila v slovenščini — 20 Napoved časa in poročila iz Rima — 20.15 Simfonična glasba: Pizzini: Pesem Dolomitov — 20.40 Orkester pod vodstvom Mo Strappinija — 21.15 Poročila v slovenščini, nato konec oddaje.

V treh vrstah...

V Središču ob Dravi je umrl 29. aprila zadet od srčne kapi, koroški župnik iz Kotmarje vasi, g. Janko Arnuš. Bil je velik rodoljub in odlični kulturni delavec. Naj v miru počiva.

Na Sušaku je obnovljen avtobusni promet. Avtobusna podjetja na Sušaku in Reki so že obnovila vse proge na Sušaku, proge ki pešijo na Baker, redne linije za Trsat, Marušičico, Kostreno in drugam.

En vagon moke je prišel za Novomeščane, en vagon pa je ostal v Trebnjem. Razdelili jo bodo med okolčane.

Za državne tajnika vstaške propagande je imenovan odvetnik Josip Milkovič. Novi tajnik je v nekem razgovoru z dopisnikom Stefanija izjavil, da bo tesno sodeloval z italijanskim tiskom. Mladinske voditeljice se odslej šolajo na dnevniških tečajih na nekdanji banovski gospodinjki šoli v Srečini pri Mariboru. Vsakega tečaja se udeležuje 50 deklet in mladih žen.

Pavelci je objavil zakonski ukrep, s katerim so Zidje povsem izključeni iz književnosti, časnikarstva, umetniških krogov, iz gledališč in filmskih podjetij.

Na Hrvaškem bo kmalu uvedena nova hrvaška denarna enota kuna. Kuna bo imela isto vrednost kakor dinar. Dinar bo torej zamenjan v odnosu 1:1 z novo hrvaško krono.

Meso in mast morajo takoj prijaviti na vsem Spodnjem Stajerskem. Vse zaloge je treba prijaviti pristojnemu političnemu komisariju. Vsa večja podjetja, ki se bavijo z mesnimi izdelki so te zaloge že prijavila.

Rappresentanti

Vernici nitro-sintetiche grasse per Provincia Lubiana e Dalmazia, cercasi da importante Fabbrica. Scrivere in Italiano o Tedesco: Biancardi Egidio, Via Decembrio 25, Milano

Zastopnike

za prodajo lakov, nitrosintetičnih mazil, isče za Ljubljansko pokrajino in Dalmacijo pomembna tovarna. Pisati italijansko ali nemško na: Biancardi Egidio, Cerknica 104 pri Raketu.

Cigav je konj

šimel, temen (ajzenšimel), na levi nogi ima žig št. 214. Konj je pri Josipu Korčetu, Cerknica 104 pri Raketu.

Goriški prefekt je z odlokom od 8. junija maksimiral cene svežemu murvinemu listju na 25 lir za metrski stot. To listje uporabljajo kot hrano za sviloprejke.

Vedno več paradižnikovih konzerv v Rusiji. Leta 1939. so v Sovjetski Rusiji naredili 21.6 milijonov škatal paradižnikovih konzerv, lani pa že 32.6 milijonov. Zaradi vedno večjega povpraševanja po teh konzervah nameravajo letos v Rusiji te vrste proizvodnje zvišati na 65 milijonov škatal. Izdelujejo jih na najsodobnejši način. Za bodoče nameravajo pridelovati paradižnike še na dosti večji površini kot doslej.

**PREVENIRE
GUARIRE
RINVIGORIRE**
con una cura alle

TERME SOLFUREE RADIOATTIVE di SANTO STEFANO d'ISTRIA

Bagni, Fanghi, Inalazioni, Irrigazioni, Massaggi

Radioattività 38-00 MmC. per litro
Stagione 1 Giugno 80 Settembre

25 % sconto sulle cure
nel mese di Giugno

Medico residente — Chiedere
prospetto. Telefono interurb. 2

Autorizz. Prefettura Pola No. 7301 San.

**ZAVARUJTE SE
ZDRAVITE SE
KREPCAJTE SE**
z zdravljenjem v

Kopeli, blatne kopeli, vdihavanje (inhalacije), elektroterapije, masaže

Radioaktivnost 38 mm² na liter.
Sezona od 1. junija do 30. sept.

25 % popust
pri zdravljenju v juniju

Stalen zdravnik — Zahtevajte
prospekte. Telefon interurb. 2.

Charlie Chan v San Franciscu

»Hvala Bogu! Poslovil sem se že od vseh svojih znancev in prijateljev. Včeraj sem bil v kitajski četrti. Aha, sedaj sem se spomnil. Se nekaj vam moram povedati, gospodična, še eno sled, za katero morate iti.«

»O, moj Bog, saj se mi v glavi že kar meša. Kaj je še?« je vzkliknila gospodična Morrow.

»To morate sporočiti nadzorniku: naj stika za nekim Li-Gungom, ki je tuje v tem mestu in stanuje pri svojem sorodniku v Jackson Streetu.«

»Kdo je ta Li-Gung?« je vprašala Morrow.

»Včeraj mi je po kosilu sir Frederik govoril o nekem Li-Gungu.«

Chan je ponovil svoj razgovor s sirom Frederikom.

»Li-Gung je vedel za nekatere stvari, ki so zanimale siru Frederika. To je vse, kar vam vem povedati, je končal Chan.«

»Toda nadzornik Flanery naj skrbi, da bo iz tega izlekel vse, kar se izvleči splot da.«

»Jaz sem popolnoma očaran zaradi današnjega krasnega dneva in vesel, da se prav sedajde poslavljam od kalifornijske obale.«

Molče so se peljali dalje. Gospodična se je zatopila v svoje misli. Kako bi le mogla prepričati svojega trmastega vzvodnjaka, da bi ostal in ji pomagal... O, da bi le mogla najti kakšen razlog, ki bi ga pridobil! Po glavi so se ji podile misli in tuhtala je, kako bi najbolje zadela skrivnostno vzvodnjakovo miselnost.

Avtomobil se je ustavil v pristanišču v bližini kraja, kjer je bila zasidrana ladja »Maya«. Obkle potnic so se bohotile na krovu. Prihajali so novi avtomobili z novimi potniki, ki so imeli obsežno prtljago. Zraven vhoda v ladjo so stali čuvaji v belih krogih. Skozi ozračje so se slišali pozdravi slovesa, zadnji opomini in priporočila. Eden od čuvajev se je približal Chanovemu kovčgu:

»Dober dan, gospod Chan. Ali se vračate domov? Katera je številka vaše kabine?«

Chan je izročil prtljago, nato pa se je obrnil h gospodični in h gospodu, ki sta ga bila spremljala:

»Nimam besed, se katerimi bi izrazil svojo hvaležnost. Zato vam bom rekel le: Zbogom!«

»Moji najlepši pozdravi veljajo najmlajšemu Chanu,« je dejal Kirk. »Morebiti bom imel nekoč priloiko videti ga.«

»Aha, sedaj sem se spomnil!« je ves vzkliknil Chan: »Ravno jutraj sem premišljal, kakšno ime bi mu dal. Če mi dovolite, ga bom imenoval za Barryja Chana.«

»To je zame nenavaden poklon,« je resno dejal Kirk. »Da bi vam le mogel sedajle izročiti darilo za novorojenčka! Bom pa darilo kasneje poslal.«

»Želim le to, da bi bil vreden imena, ki ga bo nosil. Vam, gospodična Morrow, pa želim najlepšo in najsrečnejšo bodočnost!«

»Hvala vam, gospod Chan. Rada bi videla, da bi ostali pri nas, toda v celoti razumem vaše nagibe: stvar je vse preveč zapletena in zato Charlie Chan beži pred težavami!«

»Zbogom gospodična,« je odvrnil globoko užit. Kirk je začuden pogledal gospodično.

»Nikar me tako grdo ne glejte,« je odgovorila žalostna. »Vem, da so bile moje besede krute, toda potem, ko sem izčrpala svojo

janja, sem hotela preizkusiti tudi to sredstvo. Pa se mi ni posrečilo! Kaj naj storim! Pojdite!«

»Počakajte malo. Ladja bo odpeljala šele čez dve minuti. Zmerom rad gledam odhod! Vselej me prime neke vrste jeza. Poglejte!« je rekel in s prstom pokazal na krov ladje, kjer se je v vrvežu pojavila mlada ženska v sivi obleki s šopkom orhidej na rami. »Lahko bi stavil, da je to mlada žena, oni tepec zraven nje pa je nedvomno srečni mladi mož.«

»Gđ. Morrow je ravnodušno pogledala na ladjo.

»Havajsko otočje je kot nalašč ustvarjeno za medene tedne. Včasih mislim... vam morebiti že presedam?«

»No... ne ravno preveč.«

»Aha, že razumem. Poročno potovanje je nekaj, kar vas ne more zanimati. Ločitev zakonov so za vas bolj zanimive. Pa naj bo, ne bo se vam posrečilo potlačiti mojega lepega navdušenja!«

Potegnil je iz žepa robc in začel z njim mahati ženi z orhidejami:

»Nasvidenje in veliko sreče!« je vzkliknil Kirk.

»Nikjer ne vidim gospoda Chana,« je rekla Morrow.

V svoji kabini je sedel na robu postelje gospod Chan in se zatopil v mračne

misli. Njegovo veliko veselje in radost spriču odhoda, ki ga je že komaj čakal, se mu je sedaj nepričakovano sklenilo. Zakaj neki? Ali je gđ. Morrow resno mislila tisto, kar je izrekla? Da se je zbal težav? Ali je sploh kakšna stvar zanj pretežka?

Nek glas v kabini zraven njegove mu je zmedel misli. Tistega glas je bil nekoč že slišal. Njegovo srce je za hip prenehalo utripati.

»Mislim, da je to vse, Li,« je govoril ta znani glas. »Imaš svoj potni list in denar. Kakaj me v Honolulu in se preveč ne kaži javnosti.«

»Storil bom, kakor mi velevali,« se je glasil odgovor s tenkim in enoličnim glasom.

»Ce pa te bodo poskušali pretipavati, pa se naredi neumnega. Ali razumes?«

»Da, molčaj bom kot zid.«

»Dobro, Li-Gung ti si moj najboljši prodaja! Ne bom te preveč hvalil. Bodi zdrav in srečno se vozil!«

Chan je stopil k vratom in pazljivo pogledal v potnem hodnik, iz katerega se je na desno in levo vstopalo v kabine. Hitro je zapazil znan obris, ki je stopil iz kabine zraven njegove in izginil po hodniku.

Dalje.

S poučnega potovanja v Tržiški kot

Vedno sem z največjim veseljem zahajal v tržiški kot, če že ne zaradi česa drugega, pa vsaj zato, ker me na te kraje vežejo moji najlepši spomini iz mladih dni. Tudi zdaj, ko se je moja življenjska pot s temi kraji že davno razšla, imam tu pa tam včasih le še priliko, da se odtrgam od dela in pohitim v ta priljubljeni kot, ki danes še bolj kot kdaj prej živi čisto svoje življenje, čeprav sta ga široka cesta in tudi železnica že pred davnimi leti zvezala z glavnimi gorenjskimi prometnimi žilami. Vendar pa življenje tod res še ni bilo nikdar tako izredno razgibano, kakor je prav zdaj po velikih dogodkih, ki so si vsaj za skromen kosček velikega odra, na katerem so se odigrali in se še odigravajo, izbrali tudi pisana polja in ljubke vasice med Kriško goro in Dobro nad Brezjami.

Med potjo se mimogrede za dober trenutek ustaviš v Kranju, da nekoliko pogledaš, če je še tak kot je bil, ali pa vsaj, da si po stari navadi »privežeš dušo«, če čutiš, da se ti hoče »odvezati«. No, če pa si že tam, nič ne škodi, če malo opazuješ ljudi in skušaš ugotoviti kar na videz, če še vedno hodijo po enakih opravkih, kakor so hiteleti tedaj, ko si bil zadnjič tam. Dosti sprememb skoraj ne opaziš, če hočeš vse naenkrat zvedeti ali nahlitno presoditi, ne da bi srečal kje kakšnega znanca in se zapletel z njim v pogovor. Toda zdaj je tudi tam malo takšnih znancev, ki se jim ne bi mudilo. Morajo opraviti še to in ono, potem pa spet hite domov, na vlak ali na avtobus, ker sta čas in delo res postala več ko zlato.

Kranjsko trimostje

Preden odideš tudi sam spet na postajo, da ne zamudiš vlaka, ali pa preden se odločiš, da si boš po dolgih letih privoščil kar peš izlet mimo Naklega, Podbrezja in dalje proti Tržiču po oni strani Bistrice, se za trenutek le pomudiš pri kranjskem mostu, ki si je bil svojčas pridobil tako velik sloves, menda zato, ker se je na njem ubil »šenk«, kakor pravijo tisti, ki neradi kaj podare. Toda tudi ta most je moral ob zadnjih velikih spremembah pretrpeti svoj »polom« in se še danes ni opomogel. Vendar pa ga zdaj počasi spet postavljajo »na noge«. Na obeh koncih delavci pridno sučejo svoje orodje in gre delo tudi res hitro od rok. Vendar pa promet, ki ga tu ni malo, ni mogel čakati toliko časa, da bosta odrezana konca ceste spet zvezana. Že takoj prve dni potem, ko je veliki most zgrmlen v Savo, so ga za skromno silo nadomestili z lesenim tam za Majdičevim mlinom, da vsaj pešcem ni bilo treba hoditi preveč daleč naokrog. Pred nedavnim pa so potegnili čez Savo še drug lesen most, nekoliko nižje od prejšnjega, med slovitim kranjskim živilskim trgov in Gašteljem, kjer so tovarne »jugoslovske«. Preko njega gre tudi tovarni promet, tako da je zdaj tudi glavna cesta proti Ljubljani spet oživela. Drugače bi bilo mesto, kakršno je Kranj, res preveč prizadeto, tako rekoč brez zahodnega zaledja, kjer so včasih Strazišče veljale že kar za nekak Kranj številka 2.

Najzlahtnejši »vrtnici« krompir in fižol

Tako je zdaj »Pod mestom«, kakor pravijo Kranjčani temu koncu. Zgoraj v mestu pa na videz še takšnih sprememb ni. Le tu pa tam opaziš znake, da so zdaj v mestu drugi gospodarji.

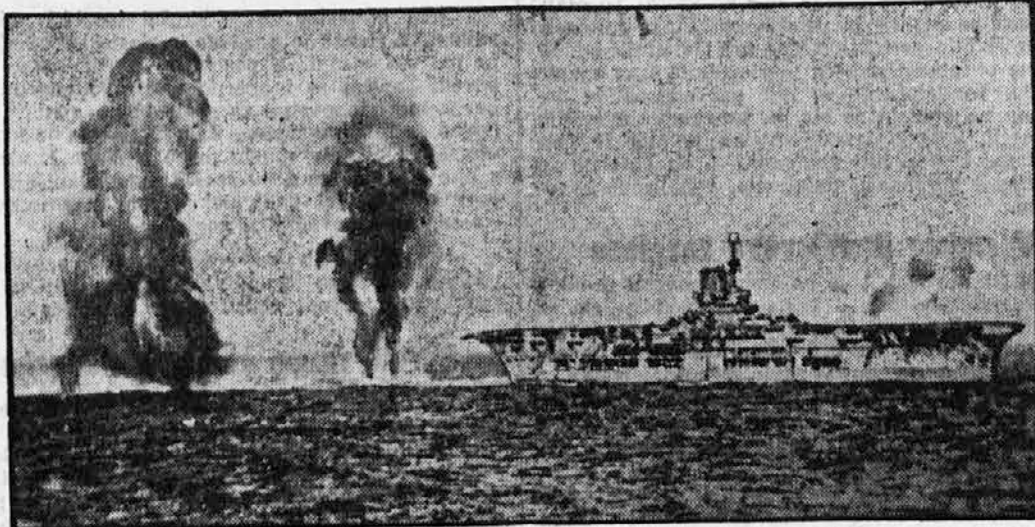
Tudi po vrhovih človek rad pogleda. Tu pa vidiš naravnost čudne spremembe. Zemlje se je začelo ljudem zdeti od sile škoda. Kjer si nekoč videl vrtove polne pisanih rož, da jim še daleč nisi vedel niti imen, zdaj bujno poganjajo druge, dosti koristnejše rastline, med katerimi zavzemata po vsem videzu najčastnejše mesto krompir in fižol. Danes se marsikak Kranjčan gotovo spomni, kako napačno je sodil o tistem kmetu, ki je neoziraje se na to, da je imel svojo hišo v strogem mestnem središču, mirno kmetoval dalje in se prav tako tudi ni zmenil za tiste, ki so vselej, kadar se je s svojim težkim kmečkim vozom pokazal na ulici, skušali briti norca iz njega, tako da je še sodnija vedela za to...

Zamenjane vloge

Zaradi pomanjkanja prostorov so letos v Kranju tudi šole predčasno zaključili. Nekateri so bili tega veseli, drugi pa spet ne, kakor je to bilo vedno pri vsaki stvari. Kranjske dijaške gospodinjice, ki so po vsej Gorenjski bile znane po svoji strogosti, ali če se po študentovski izrazimo, po svoji sitnosti, so se letos tudi prej oddahnile kot druga leta in jim je bilo, kot študentom tudi, precej skrb pripravljenih. Drugače pa zdaj pride v Kranj vsak dan, zlasti pa v ponedeljkih, dosti manj ljudi kot včasih, ker se jim zdi škoda časa, pa tudi bolj varčni so postali.

Zakolčili so novo ljubeljsko cesto

No, tako smo si današnji Kranj na hitro ogledali, zdaj pa pojdimo še malo naprej proti Podbrezju in dalje za Bistrico proti Tržiču. Nekaj časa je še vse tako kot je bilo: lepa cesta, ki se vije med skrbno obdelanimi njivami in ki tu pa tam za trenutek zavije v mrežasto senco vrtnega drevja, slednjič pa se spusti za ovinkom v bistrsko reber, odkoder se zdaj še vzpenja kot kača proti Podbrezju, pa kaže, da bo kmalu te nerodnosti konec. V dnu te ozke doline se že moraš pomuditi nekoliko dlje, kajti tu se zdaj začenejo, oziroma so že v polnem teku velika javna dela, za tiste kraje in za ljudi, ki tam žive, res nekaj posebnega. Najprej bodo most postavili drugod, tako da bo šlo vse bolj naravnost, brez ovinkov. Ker bo most nekoliko višji, kot je bil prejšnji, ki mu vojna tudi ni prizanesla, na drugi strani Bistrice tudi ne bo več tako hudega klanca in bodo še serpentine lahko odpadle, 12 m široka cesta pa se bo spustila kar lepo naravnost preko podbreškega polja, desno od Podtabra, če gledaš proti goram, in potem naravnost čez podbreško dobrovo, zvirsko in kovorsko polje, preko vrto in globokih jarkov, ki so jih bili pred davnimi tisočletji začeli kopati hudourniki. Nova, na dve moderna široka cesta bo od Zodbreza do vasi Bistrice pri Tržiču križala prejšnjo trikrat; prvič sredi polja pod vasjo Zvirče, drugič dobrih pet minut nad Kovorjem, kjer bo čez visoki viadukt stopila na bistrsko polje, tretjič pa na drugem

Una nave portaerei inglese nella pioggia delle bombe italiane nel Mediterraneo. — Angleska letalonosilka v dežju italijanskih bomb na Sredozemskem morju.

Atomski dež, ki nikdar ne preneha

Na zemljo dežujejo atomski drobci, ki nastajajo onstran sonca

Profesor fizike na nekem vseučilišču v Californiji, R. B. Brode, trdi, da neprenehoma padajo na zemljo kot nekaj dež atomski drobci, imenovani mesotroni, in sicer z isto silo kot vodne kaplje, kadar dežuje. To je trditev priznanega ameriškega učenjaka in je zato v znanstvenem svetu vzbudila izredno zanimanje.

Dr. Brode je na podlagi dolgotrajnih raziskovanj in proučevanj izjavil, da nastaja na stotisoče in stotisoče atomskih delcev, ki imajo v sebi ogromno silo, v nebesnem prostoru onstran sonca in njegovih planetov, ter da le majhen del teh drobcev pride do zemeljskega ozračja. Tu se srečajo z atomi zemeljskega ozračja ter pri spojitvi z njimi izgube ter ostvarjajo druge atomske drobce, imenovane elektrone in mesotrone. Mesotroni so edina vseirska telesa, ki imajo tolikšno prodorno silo, da v velikih množinah lahko dosežejo zemljo ter povzročajo skupno z drugimi drobci, ki so nastali pri njihovi spojitvi z atomi v zemeljskem ozračju, po veliki večini vse kozmične učinke na zemeljskem površju.

»Znanost«, tako pravi dr. Brode, »še ni mogla ugotoviti, odkod dobivajo prvotni kozmični žarki svojo ogromno silo. Verjetno je, da na njihova moč izhajajo iz združitve magnetičnih in električnih polj, ali pa je posledica razbitja atomov, ki nastajajo zaradi tega, ker se atomska jedra z veliko silo zaletavajo drugo v drugo, pri čemer postanejo drobci, ki skrivajo v sebi tolikšno moč, prosti.«

Večina mesotronov ne doseže zemlje, pripominja dr. Brode, ker prej eksplodirajo in se spreminjajo v navadne elektrone ter v neskončne majhne drobce brezoblične snovi, in sicer v časovnem raz-

koncu Bistrice. Odtod dalje se ne bo več spuščala po strmim klanecu v Tržič, pač pa bo šla po pobojnih zahodno od mesta naravnost proti Ljubljani, ki po novem ne bo več prelaz, pač pa bodo tam izkopali skozi hrib predor in bodo tako odpadli vsi hudi sedanjí klaneci pod njim.

Že so zapeli krampi in lopate

To je vsekakor velikopotezen načrt, ki so ga sicer že začeli izvajati, vendar pa je težko povedati, kdaj bo mogel biti končan. Zabili so že povsod koloske in na več krajih delavci tudi že pridno odmetavajo prst, podirajo drevje ali drugače izravnavajo svet, čez katerega bo v bodoče šla ta, na Gorenjskem gotovo najmodernejša cesta vseh časov. Tod ne vidiš zdaj samo delavce, ki so bili prej iz kakršnega koli vzroka izgubili delo, ko se je začela vojna tudi pri nas, pač pa tudi kmete in njihove sinove, ki bi vsi radi kaj zaslužili, ko se nudi tako lepa prilika. Plačani so na uro, in sicer nekateri med njimi po 7 din, drugi pa po kak dinar ali dva manj, ker ne naredijo toliko kot prvi. Hrano imajo kar v skupni kuhinji, tako da jim opoldne ni treba hoditi daleč domov pa spet nazaj. Pozna pa se tudi tu nova disciplina, ki ne dovoljuje, da bi bil kdo na nova drugače prikrajsan.

Sicer so se ljudje zdaj že kar precej pomirili od prvih dogodkov, ki jih je tudi v te kraje prinesla vojna. Nič več dosti ne govorijo o tem in onem, in kar neradi vidijo, če je kdo le preveč radoveden. Ne utegnejo namreč izgubljati časa v brezplodnih razgovorih, ker vedo, da jim to prej škoduje kot pa koristi. Delo in zaslužek sta danes prvo in za vse to je zdaj v teh krajih sprito tako velikopotezni načrtov za javna dela gotovo v zadostni meri poskrbljeno.

Še šest novih mostov čez Tiber

Vseh skupaj jih bo zdaj v Rimu 23

V Rimu je bilo do zdaj čez Tiber 17 mostov, zadnja leta pa se je izkazalo, da jih je sprito vedno večjega prometa, ki vre po večnem mestu Rimu, še zmerom premalo. Zato so jih sklenili zgraditi še šest. Kako ogromna bodo ta javna dela, se najlepše vidi iz tega, da bo skupna dolžina teh novih šestih mostov znašala 1714 m, površina 77.000 m², kamena pa bodo porabili pri tem nič manj ko 313.900 m³.

Ob vseh teh novih mostovih bo posebno važen in pomemben »Most 28. oktobra«, ki bo stal blizu zgodovinskega mostu »Ponte Milvio« ter bo vezal Rim s severnimi in vzhodnimi kraji. Širok bo 40, dolg pa 440 metrov.

Italija ima 50 tovarn za kavine nadomestke

Odkar je bilo prepovedano uživanje prave kave, se je avtomatično in to vedno bolj dvignila potrošnja raznih kavinah nadomestkov. Računajo, da bo v letošnjem letu proizvodnja kavinah nadomestkov dosegla, če ne še prekorajša 200.000 kvintalov. V proračunskem letu 1935-36 je znašala proizvodnja le 75.000 kvintalov, v prvem vojnem proračunskem letu 1939-40 pa je poskočila na več kot 141.000 kvintalov.

Zdaj je v Italiji že petdeset tovarn, v katerih izdelujejo kavine nadomestke.

Cement bomo delali kar iz šote

Kakor poroča »L'Informazione Economica Italiana«, proučujejo strokovnjaki italijanske cementne industrije možnost uporabe premoga za izdelovanje cementa. Ta njihova zamisel se je vsaj v neki meri tudi že uresničila. Cement so začeli pridobivati iz mešanice, v kateri je ena četrtnina premoga iz Nemčije, ostalih 75% pa sardinskega ali istrskega premoga. Tako je bilo v začetku.

Zdaj pa izdelujejo cement že iz samega domačega premoga. Pa niti ne samo iz boljšega, pač pa v zadnjem času že celo iz najslabših vrst, kakor iz lignita, šote in ksiloidov. Do sedaj so v ta namen uporabljali mešanico 20% šote in 80% nemškega premoga. Kakor so pokazali najnovejši poskusi, bo odstotek šote sčasoma lahko še znatno večji, tako da izdelovanje cementa ne bo treba več uporabljati tolike množine boljšega premoga, ki je precej drag, ker ga je treba mnogo uvažati, šota pa je prvič dosti cenejša, drugič pa je ima italijanska zemlja sama precej v zalogi.

Za lastno potrebo imamo dovolj čevljev

Zadnji statistični podatki kažejo, da je danes izdelovanje čevljev v Italiji na tako visoki stopnji, da z lastnimi izdelki lahko zadostimo vsem domačim potrebam. Na razpolago je dovolj domačega usnja, tako da ga ni treba uvažati in drago plačevati.

Vsako leto naredijo v Italiji povprečno 30 milijonov parov čevljev, ki stanejo skupno približno dve milijardi lir. Toda velik del usnja je namenjenega za izdelovanje vojaških čevljev. Zato gre do zdaj stremeljenja za tem, kako dobiti primerni nadomestek za usnjate podplate. Potrebe bi bile krite, če bi naredili na leto vsaj 12 milijonov parov čevljev, katerih podplati bi ne bili iz usnja. Tudi proizvodnja nadomestka za zgornje usnje pri čevljih zadostuje domačim potrebam. Izdelovanje lesenih in plutovinastih podplatov je doseglo svoj višek in naredi zdaj že tri milijone parov čevljev s takšnimi podplati.

Ribiška mreža po vzorcu letalskega padala

Ravnatelj biološkega zavoda na Bermudih je izumil ribiško mrežo — »padalo«, ki utegne res prinesiti pravo revolucijo v ribiško industrijo. Novi izum temelji na principu letalskega padala. Ribičem odslej ne bo treba več privezovati njihovih mrež na ladje ali čolne. Mreža se sama lahko spusti v globino do 850 metrov ter se potem sama spet dvigne na morskovo površje s plinom v posebnem čeburu, ki je z mrežo zvezan z dolgo cevjo. Mreža je obtežena s kosom soli, ki se v morski globini kmalu stopi ter se potem mreža, ko je zgubila obtežitev sama avtomatično dvigne na površje.

Maršal Italo Balbo:

Italijanski roji nad svetom

Stormi d'Italia sul mondo

Na vem, koliko časa je preteklo. Vem, da sem pomnožil obrate motorja, ker je moj stroj potreboval večje brzine, da bi se obdržal v zraku. Nisem mogel več ostati v skupini, ker sem vedel, da bi se zaleteli mi ali pa drugi v nas. Pet strojev je ostalo z menoj, drugi so se premikali proti severu. Moj radijski oddajnik ni več delal.

Nenadno pa sem odkril zemljo. Ali je bila Minorca?

Skušali smo se uravnati, kakor se je pač dalo. Ne, bila je Majorca. Prvi balearski otok je šel mimo nas dva kilometra stran, morda na naši desnici, ne da bi ga bili opazili. Na severu prepoznam krivino zaliva Pollenza, kjer se je leta 1928 spustil roj na prvem poletu. Zatorej krenem odločno proti jugu otoka.

Strojniki razmeščeni pri okencih, da bi ugotovili položaj drugih letal, so nam prihajali zdaj pa zdaj pripovedovat, naj krenemo na levo ali na desno, da bi se izognili trčenju. Bilo je poslednje sredstvo, ki nam je ostalo na razpolago, da smo lahko vodili stroj sredi nevihte.

Nenadno sem pa izgubil nadzorstvo nad strojem, ki ga je potegnulo navpič v vrtnice, ne da bi se bili mogli kaj upirati. Deset metrov nad vodo smo ga dobili spet v roke. Nazadnje se je pred menoj odprl majhen zaliv na južnem koncu otoka.

Vidim dve vodni letali, ki sta že privezani. Ali sta naša? Ta trenutek se mi zdi, da sta.

Spustim se blizu njiju, za mano pa drugih pet atlantskih strojev. Vodni letali, ki sem ju videl z višine, nista bili italijanski, bili sta francoski, last družbe Aeropostale. Že dva dni sta čakali presledek levega vremena, da bi odnesli pošto, eno v Toulouse, drugo pa na afriško obrežje.

Spustili smo se na zaliv Puerto de Campos, na skrajnem

južnem koncu otoka. Voda za čermiti, ki so zapirale zaliv, pa vseeno ni bila mirna.

In res se je pokazala nova nevarnost za stroje, ko smo komaj vrgli sidro, da bi jih privezali. Dve od njih sta strgali vrvi in veter ju je kmalu vrgel ob čeri. Druga letala so grozila, da bodo storila prav tako.

Posadka je s častniki na čelu morala začeti z utrudljivimi napori, da bi jih rešila. Tu ni bilo več nobene razlike v stopnjah. Jaz sem pomagal Cagni, ki se je pokazal nepremagljivega. Longo in Bonino sta delala z vsemi silami. Teuzzi in Donateli sta bila premočena kakor mi. Brž je bilo videti, da bo treba vsa letala privleči do brega ter jih potegniti na suho, če jih hočemo rešiti. Zlasti pa smo potrebovali človeških rok.

Bog je hotel, da se nam je nazadnje posrečilo rešiti vsa letala in jih postaviti v vrsto na obali izven vode, ko smo dolgo trpeli in prestali najhujše muke od strahu, da bomo videli, kako se bodo naši stroji razbili v drobce.

9.

Polet je rešen.

Zdaj je prišla druga skrb. Kaj je z oddelki, ki so nadaljevali polet? Pri meni so bili trije zeleni stroji poveljnika Longa ter Teuzzi in Donateli iz rezerve. Kako priti do poročil o drugih osmih?

Vzel sem Longa in sva šla iskat kak brzojavni urad. Poveljstvo nad stroji sem prepuštil stotniku Cagni, ki je veliko pomagal, da smo jih rešili. Odsel sem proti majhni ribiški vasi, ki ne šteje več, kakor tristo duš. Vprašal sem, kje je bližnja telefonska postaja. Odgovorili so mi, da je treba dve uri z avtomobilom, da bi prišel do nje.

Kje najti avtomobil? Šli smo za nekaj nejasnimi navodili in posrečilo se nam je odkriti prastar polomljen Ford. Bo, kakor bo Bog hotel.

Odpravili smo se na pot v dežju. Na tem skrajnem koncu otoka ni cest, temveč samo široki kolovozi, na katerih se stroj

kar pogreza. Vozimo dve uri. Nazadnje smo pri telefonski postaji.

Hočem dobiti zvezo s Palmo, kamor je moralo priti kako sporočilo o naših strojih. Toda telefon ne posluje. Ura je šele štirinajst in do šestnajstih se daljna telefonska centrala ne odpre.

Še dve uri čakanja? Nemogoče. Razgrajam, ugovarjam, prosim, konec koncev mi uspe, da dobim zvezo z Alcudijo.

Ali ste videli italijanska letala? Odgovore, da je čuvaj na svetilniku videl, kako so letela tri. Kaj pa drugih pet? Neč sporočila.

Spet sedemo na mali Ford, ki se zarje po istih potih, ves potopljen v blato. Dežuje kar naprej. Nazadnje pridemo v malce večji kraj. Tu mora biti kak hitrejši avtomobil. Res, dobimo ga. In spet naprej do Palme, ki je oddaljena še 40 km!

Tja pridemo ob sedemnajstih. Skušamo hitro dobiti neposredno zvezo s Cartageno, zakaj v Palmi ne vedo ničesar. Toda brzojavna žica drži samo do Barcelone. Ni mogoče dobiti drugih obvestil.

S prijaznim konzularnim agentom, ki se ga je Longu posrečilo dobiti, zapustimo brzojav in planemo proti pristanišču. Tam bo kaka ladja, ki ima radio. Najdemo ladjo »Infante Don Jaime«, lep motornik, izdelan v Tržiču pri Cosulichu. Vprašamo po kapitanu in ko nas nazadnje pripeljejo predenj, mu razložimo, kaj je: nujno je treba stopiti v radijsko zvezo s Cartageno, dobiti obvestila o osmih italijanskih letalih itd.

Prijaznega kapitana to nič ne razburi. Moramo se mučiti, kar se da, da mu razložimo, kdo smo. Ko mu povem, da sem italijanski letalski minister, ki je priletel iz Rima, se nejeverno nasmehne. Ne more si misliti, da bi se v tem vražjem vremenu, ki zapira njegov parnik v pristanišču že trideset ur, spustil v polet čez Sredozemsko morje. Toda konec koncev plane k radiu, kjer se prijazen telegrafist zveže z Rimom.

Kakšen vzdih se je dvignil iz naših prs, ko smo zvedeli, da so vsi stroji na varnem.

(Nadaljevanje sledi.)